

วันที่ ๑๖ เดือน ๗.๑ พ.ศ. ๕๗ ๑๙๖๖ ๑๓

สพด.ชัยนาท สร้างแหล่งน้ำชุมชน บริหารทรัพยากรดินและน้ำอย่างบูรณาการ

สมศักดิ์ อิมสารญ

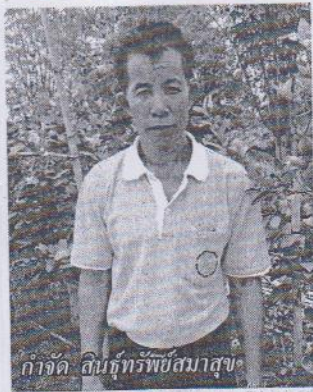

“ดิน” และ “น้ำ” ล้วนเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการทำเกษตร ชาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรทั้งสิ้น เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตชลประทานไม่ค่อยมีผลกระทบมากนัก แต่สำหรับพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานค่อนข้างจะได้รับความเดือดร้อนเรื่องขาดแคลนน้ำอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง แหล่งน้ำชุมชน หรือแม้แต่แหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นานอกเขตชลประทานที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการนั้น ถือเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการขาดแคลนน้ำได้

นายสมศักดิ์ อิมสารญ ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กล่าวว่า ตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 ที่มีเป้าหมายให้กรมพัฒนาที่ดิน สามารถประกาศเขตพัฒนาที่ดิน เพื่อเข้าไปดำเนินการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ต่างๆ ป้องกันปัญหาทรัพยากรดินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนจัดหาแหล่งน้ำทางการเกษตรให้เพียงพอ เนื่องจากดินและน้ำล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำการเกษตร ดังนั้น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนจึงเป็นหนึ่งในกลไกที่กรมพัฒนาที่ดินใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำแบบครบวงจร คือ สามารถบริหารจัดการน้ำต้นทุน จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดระบบการปลูกพืชให้ทุกอย่างสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ

เขตพัฒนาที่ดินของชัยนาท ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ในอำเภอเนินขาม และ 3 ตำบล ในอำเภอหันคา รวมพื้นที่ประมาณ 168,000 ไร่ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากเป็นดินทราย ดินร่วนปนทราย จึงไม่สามารถอุ้มน้ำได้ ทำให้กระทบต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกอ้อยโรงงาน มันสำปะหลังและพืชผัก โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่ฝนทิ้งช่วงจะขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร ทำให้พืชผลทางการเกษตรเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ส่งผลให้ผลผลิตลดลง เกษตรกรขาดรายได้ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค ด้วย

สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 จึงได้จัดทำโครงการแหล่งน้ำชุมชนขึ้นในพื้นที่ ตำบลสุขเดือนห้า

ศักดิ์ สิ้นสุทธิพรพิศมาสาฯ

อำเภอเนินขาม โดยจุดสระเก็บน้ำ เนื้อที่ 20 ไร่ ขนาดความจุ 30,000 ลูกบาศก์เมตร พร้อมติดตั้งโรงสูบน้ำด้วยระบบไฟฟ้า ส่งด้วยระบบท่อไปยังหัวจ่ายเข้าสู่แปลงของเกษตรกร ซึ่งเบื้องต้นมีเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยและมันสำปะหลังที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชนนี้ 15 ราย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ และเกษตรกรที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้เป็นน้ำดิบ โครงการประปาหมู่บ้านอีกไม่ต่ำกว่า 250 ครัวเรือน

นอกจากการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร ตลอดจนอุปโภค-บริโภคแล้ว สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท ยังได้นำงานพัฒนาที่ดินเข้าไปดำเนินการควบคู่กันไป ในเขตพัฒนาที่ดินนี้ด้วย เช่น การจัดระบบอนุรักษ์

ดินและน้ำ การแก้ปัญหาดินกรดด้วยปูนโดโลไมท์ การปลูกพืชปุ่สดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน การส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตสารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน รวมถึงส่งเสริมการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้เกษตรกรได้บริหารจัดการน้ำจากแหล่งน้ำชุมชนร่วมกัน

โดยแหล่งน้ำชุมชนนี้เพิ่งก่อสร้างเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2556 สามารถกักเก็บน้ำและก่ประโชยน้ำให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรได้ตลอดฤดูกาล โดยเฉพาะชาวไร่อ้อยที่เมื่อตัดอ้อยส่งขายโรงงานแล้ว มีความจำเป็นต้อใช้น้ำเพื่อบำรุงรอยอ้อยจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในฤดูหน้า ซึ่งที่ผ่านมาดอนไม่มีแหล่งน้ำชุมชน ผลผลิตจะอยู่ที่ประมาณ 6-7 ตัน/ไร่ เพราะขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ดอนนี้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอที่จะไปรดบำรุงอ้อย จึงคาดว่าผลผลิตฤดูกาลหน้าจะเพิ่มขึ้น 40-50% นอกจากนี้ ปัญหาระงอกขาดแคลนน้ำประปาเพื่อการอุปโภค-บริโภค ก็ลดลง

อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ของโครงการแหล่งน้ำชุมชนถือว่าดีมาก เกษตรกรมีความพึงพอใจที่มีน้ำเพื่อทำการเกษตร และคนในชุมชนก็มีน้ำใช้ แต่ด้วยพื้นที่มีจำนวนมาก จึงยังไม่เพียงพอ กับความต้องการ ซึ่งสถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท ก็ได้เสนอเรื่องของบประมาณในการจัดสร้างแหล่งน้ำชุมชนเพิ่มอีกแห่งหนึ่งที่อำเภอหันคา อีกทั้งองค์กรส่วนท้องถิ่นกำลังเร่งขยายระบบท่อส่งน้ำให้กว้างขวางขึ้น รวมถึงกรมทรัพยากรน้ำ ได้เข้ามาจัดสร้างแหล่งน้ำใกล้กับแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดินอีก 1 บ่อ น่าจะช่วยให้มีปริมาณน้ำรองรับความต้องการของเกษตรกรได้อีก 400-500 ไร่

ด้าน นายกำจัด สิ้นสุทธิพรพิศมาสาฯ หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ เล่าว่า ก่อนหน้านี้ตำบลสุขเดือนห้า มีชื่อว่าโคกเดือนห้า เพราะช่วงแล้งก็แล้งจัดไม่มีน้ำทำการเกษตรรวมถึงน้ำใช้ ทำให้มีแต่ความทุกข์ ต่อมาเห็นชื่อไม่มงคลก็เลยเปลี่ยนมาเป็นสุขเดือนห้าอย่างในทุกวันนี้ ซึ่งความจริงนั้นต้องยอมรับว่าพื้นที่แถบนี้จะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างหนัก ดินก็เสื่อมโทรม เกษตรกรปลูกพืชก็ต้องอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว หรือบางทีก็ต้องไปดักน้ำตามลำห้วยมาใช้ด้วย ผลผลิตก็ไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่เมื่อสถานีพัฒนาที่ดินชัยนาทเข้ามาจุดสระน้ำให้กับชุมชน คนและสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำทุกคนก็ดีใจ มีน้ำทำการเกษตรอย่างเพียงพอ ซึ่งคนปลูกอ้อยพื้นที่ 7 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ไร่ละ 7 ตัน แต่พอมีน้ำไปรดอ้อยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตก็เชื่อมั่นว่าฤดูกาลที่จะถึงนี้อ้อยจะเพิ่มขึ้นอีกไม่ต่ำกว่าไร่ละ 2 ตัน ขณะนี้พูดได้เลยว่าเกษตรกรในพื้นที่ดีใจที่มีน้ำทำการเกษตร ชาวชุมชนก็ดีใจที่มีน้ำประปาใช้ตลอดปี